

**Національний авіаційний університет
Навчально-науковий Гуманітарний інститут
Кафедра української мови та культури**

III Міжнародна наукова конференція

**«УКРАЇНСЬКА МОВА І КУЛЬТУРА:
ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

**Матеріали конференції
Пленарне засідання**

Київ, 25-26 лютого 2016 року

Київ
2016

**National Aviation University
Educational and Research Institute of Humanities
Department of Ukrainian Language and Culture**

3rd International Conference

**UKRAINIAN LANGUAGE AND CULTURE:
ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS**

Conference Book

Kyiv - UKRAINE, 25-26 February 2016

Kiev
2016

Українська мова і культура: здобутки та перспективи : Матеріали III Міжнародної наукової конференції «Українська мова і культура: здобутки та перспективи» (Київ, 25-26 лютого 2016). – К., 2016.

Ukrainian language and culture: Achievements and Prospects: Proceedings of the Third International Conference " Ukrainian language and culture: Achievements and Prospects" (Kyiv , 25-26 February 2016) . - К., 2016.

© Національний авіаційний університет
© Навчально-науковий Гуманітарний інститут

© National Aviation University
© Educational and Research Institute of Humanities

РЕДАКТОРИ / EDITORS

Prof. Dr. Iryna BURLAKOVA	(NATIONAL AVIATION UNIVERSITY, UKRAIN)
Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir KABADAYI	(NECMETTIN ERBAKAN UNIVERSITY, TURKEY)
Assist Prof.dr. Kasım TATLILIOĞLU	(BINGOL UNIVERSITY, TURKEY)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

ORGANIZING COMMITTEE

Харченко Володимир Петрович в. о. ректора Національного авіаційного університету, доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки

Гудманян Артур Грантович директор НН Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, доктор філологічних наук, професор

Ягодзінський Сергій Миколайович заступник директора з науково-методичної роботи НН Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, кандидат філософських наук, доцент

Бурлакова Ірина Вікторівна завідувач кафедри української мови та культури НН Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, доктор філологічних наук, доцент

Бріцин Віктор Михайлович доктор філологічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні Національної академії наук України

Загнітко Анатолій Панасович член-кореспондент Національної академії наук України, доктор філологічних наук, професор Донецького національного університету (м. Вінниця)

Архангельська Алла Мстиславівна доктор філологічних наук, професор кафедри славістики Університету Палацького в Оломоуці (Чеська Республіка)

Abdülkadir Kabadayı Assoc. Prof. Dr Necmettin Erbakan University Ahmet Keleşoğlu faculty of education elementary department, (Турецька Республіка)

Kasım Tatlılıoğlu Assistant Prof. Dr. Bingöl University (Турецька Республіка)

Кругь Ірина Юріївна кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та культури НН Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету

НАУКОВИЙ КОМІТЕТ
SCIENTIFIC COMMITTEE

Харченко Володимир Петрович в. о. ректора Національного авіаційного університету, доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки

Гудманян Артур Грантович директор НН Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, доктор філологічних наук, професор

Ягодзінський Сергій Миколайович заступник директора з науково-методичної роботи НН Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, кандидат філософських наук, доцент

Бурлакова Ірина Вікторівна завідувач кафедри української мови та культури НН Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, доктор філологічних наук, доцент

Бріцин Віктор Михайлович доктор філологічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні Національної академії наук України

Загнітко Анатолій Панасович член-кореспондент Національної академії наук України, доктор філологічних наук, професор Донецького національного університету (м. Вінниця)

Архангельська Алла Мстиславівна доктор філологічних наук, професор кафедри славістики Університету Палацького в Оломоуці (Чеська Республіка)

Abdülkadir Kabadayı Assoc., Prof. Dr Necmettin Erbakan University Ahmet Keleşoğlu faculty of education elementary department, (Турецька Республіка)

Kasim Tatlılioglu Assistant Prof. Dr. Bingol University (Турецька Республіка)

Круть Ірина Юріївна кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та культури НН Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету

УДК 81'1

Анатолій ЗАГНІТКО¹

МОВНА ОСОБИСТІТЬ В ЕПІСТОЛЯРНОМУ ДИСКУРСІ: ТИПОЛОГІЯ ІНДИВІДУАЦІЙ

1. Мовна особистість у її цілісності може бути пізнана через простеження особливостей її самовияву та послідовної ідентифікації в текстах, з яких прозорими постають різні дискурсивні практики, що в цілісності становлять множинність. В останній легко встановити різні силові площини й активного навантаження тих чи тих дискурсивних практиках у відповідні періоди життя, водночас їх суцільне обстеження вияскравлює особливості індивідуалізації особистості. Тому актуальним є питання встановлення загального обсягу персонологічних текстів для вичерпного студіювання, оскільки в них легко встановити особливості використання одиниць усіх структурних рівнів мови і водночас визначити закономірності реалізації такої особистості в мові, її життя в ній, співвіднести використовувані мовні ресурси з національно-мовною практикою в різних її виявах.

2. Від часу з'яви терміна *мовна особистість* у працях основоположника неогумбольтїанства Й.Л. Вайсгербера і до сьогодні його основне тлумачення не зазнало істотних змін. Для аналізу мовної особистості, її мовносоціумного портрету з опертям на ту чи ту її дискурсивну практику істотним є наголошення хрестоматійно обґрунтованого розмежування мови й говоріння, яке завжди постає чуттєво сприйнятним (за Л. Вайсгербером). Таке сприйняття може бути прямим – у діалогійно-ситуативному усному мовленні, опосередкованим – у тому чи тому вияві писемного мовлення, коли створене мовною особистістю має чітко окреслено інтенцію на певного адресата, який спроможний декодувати не лише поверхневу інформацію, а й видобути ті глибинні смисли, що закладені в тексті. Особливо актуальним є студіювання практик епістолярного дискурсу, якому властива максимальна насиченість індивідуально виявлюваними смислами, замкнутістю на певного адресата. Метою студіювання виступає розкриття мовної особистості в епістолярному дискурсі з розкриттям її індивідуацій, встановленням типології останніх. Для розкриття поставленої мети необхідно вирішити завдання: 1) встановити диференційні ознаки поняття *мовна*

---

¹ член-кореспондент Національної академії наук України, доктор філологічних наук, професор Донецького національного університету (м. Вінниця); м. Київ (Україна)

особистість; 2) визначити особливості епістолярного дискурсу; 3) схарактеризувати еволюцію поглядів на індивідуацію та її співвідношення з лінвоіндивідуалізацією; 4) виявити основні шляхи варіацій і модифікацій лінвоіндивідуалізацій; 5) з'ясувати місце епістолярно-дискурсивних практик у мовносоціумному портретуванні особистості.

3. Новизна дослідження мотивована обґрунтуванням еволюції лінвоіндивідуацій та розкритті залежності останніх від соціумних обставин і життєвого простору мовної особистості. Теоретичне значення студіювання полягає в тому, що вперше встановлено характерологічні параметри поняття лінвоіндивідуації з розкриттям їх типології. Практичне значення аналізу визначається можливістю застосування його результатів у фундаментальних курсах з актуальних питань сучасної лінгвістики й дискурсології, теоретико-прикладних курсах з лінгвокультурології та лінгвоперсонології в університетах.

4. Мовну особистість розглядають як сукупність здібностей і характеристик людини, що зумовлюють продукування і розуміння особистістю текстів, що різняться між собою: 1) ступенем мовно-структурної складності; 2) глибиною, послідовністю і точністю вияву дійсності; 3) комунікативною настановою; 4) естетичним навантаженням; 5) психологічним ефектом тощо. Тому мовна особистість – це поєднання в особі мовця: а) мовної компетенції, б) прагнення до творчого самовияву, в) вільного, автоматичного здійснення усебічної мовленнєвої діяльності.

5. Мовна особистість свідомо й відповідально ставиться до своєї мовної практики, є виявом соціально-корпоративного, суспільно-культурного, територіально-регіонального середовища, традицій виховання. Мовна особистість становить множину лінвоіндивідуацій та лінвоіндивідуалізацій. Лінвоіндивідуація виявлювана у спонтанній потребі мовця реалізуватися в мову і через мову: вербалізувати осмислюване, передати прочитане тощо. Лінвоіндивідуація співвіднесена з природним процесом розвитку особистості, що свідчить про два основних різновиди лінвоіндивідуації – зовнішній і внутрішній. Перший ґрунтовано на утвердженні власного мовного *Я*, створення мовної «маски» з її адаптуванням до відповідного мовного середовища. Така лінвоіндивідуація корелює з першою половиною людського життя. Внутрішня лінвоіндивідуація значною мірою замкнута на внутрішній світ комуніканта, поглибленням потреб лінгвальної самоідентифікації, мовного самоотожнення. Лінвоіндивідуалізацію слід розглядати як навмисне виділення

суб'єкта, пов'язане з його прагненням набути мовної самості, впізнаваності, витворити такі прийоми мовного оперування, коли вони набувають статусу діагностичних індикаторів. Останнє охоплює закономірності синтаксичного структурування, навантаження сорфологічних і словотвірних засобів, а також створення палітри лексичних засобів, посилення обертонів звучання слова. Граничним виявом лінгвоіндивідуалізації можна вважати okazaціоналістику – створення власне-авторських слів, а також формування потужного okazaціонального образно-метафоричного тла, також стихію мовної гри з активним використанням різних мовних ресурсів.

6. Для розгляду особливостей вияву мовної особистості та встановлення закономірностей її індивідуацій, а також індивідуалізацій взято один із фрагментів епістолярію видатного науковця Юрія Шевельова. Його епістолярно-дискурсивну практику аналізовано за 235 листами до Олекси Ізарського справжнє прізвище Олексій Мальченко), українського письменника-романіста, літературознавця, перекладача, який народився в Полтаві (30.08.1919), а помер в Клівленді (28.03.2007; США).. Аналізовані тексти належать до одного комунікативного жанру – приватні листи, у яких домінує інтимно-товариська атмосфера, посилювана численними ремінісценціями, провіденційностями і т. ін. Хронологічно аналізовані листи охоплюють 1946 – 1996 роки, тобто не зовсім простий період еміграції Юрія Шевельова, коли вченому довелося переїжджати з Німеччини (працював в Українському Вільному Університеті) до Швеції (викладав у Лундському університеті), згодом до США, де став професором Гарвардського університету, а потім через конфлікт із Р. Якобсоном – до Колумбійського університету. Епістолярний «діалог» двох інтелектуалів тривав пів століття. В її межах відчутними є періоди активних взаємин (1950–1954, 1982–1996), певного згасання, зменшення інтенсивності порушуваних для обговорення питань (1955–1975, 1980–1981) і знову активізації стосунків, що мотивовано різними чинниками – обмірковування спільних питань, обмін думками про нові явища в літературі, мистецтві, робота над спільними проектами та ін. У просторі лінгвоіндивідуацій аналізований епістолярій охоплює здебільшого внутрішні лінгвоіндивідуації, а в розрізі лінгвоіндивідуалізацій – досліджуваний епістолярний масив становить неповторну панораму їхнього вияву.

7. Кожний аналізований лист – це багатоплощинна і багатовимірна одиниця комунікації з різними спектрами мовленнєво-актових кореляцій. Актуальним є комунікативне вивчення епістолярію із послідовним застосуванням відповідного

поняттєво-термінологічного апарату: мовленнєвий акт, мовленнєва реалізація, мовленнєва поведінка, мовленнєві стереотипи, що стає опертям застосуванням у цьому разі функційно-стильового й прагматичного аналізу. Лист від автора постає в різноманітній міжжанровій варіативності, в ньому легко виявлюваною є взаємодія та корелятивність комунікативних жанрів – вітання (*Високоповажаний Пане Мальченко – 2* (9.2.46; 16.6.46; 23.2.1946; 26.3.19460), *Любий пане Олексо* (31.1.1947); *Дорогий Олексо Григоровичу* (4.8.47; 9.9.50); *Дорогий дядю Альошо* (28.1.50; 15.X.50; 15 грудня 1950; 21 квітня 1951)), вибачення (*замовляйте знову лейквудські* (← Лейквуд – місто в штаті Колодрато, де мешкав на той час О. Ізарський – А. З.) *дзвони, бо оце я, нарештіссімо, пишу* (с. 270); відповідь на поставлені питання (*Короткі відповіді на Ваші питання. Костюкові спогади, нарешті, дістав. Прочитав ледве 25 сторінок. Дуже переконливо доводиться, що Волга впадає в Каспійське море* (с. 228)), легкого докору (*Щодо Барки, то Ви все чисто переплутали. Мені й на думці не було до нього їздити* (с. 206)), прохання (*Якщо матимете охоту написати мені Ваше умненіє, буду вдячний. А не хочете – не пишіть. Напишіть також, що остаточно вирішили зі спадщиною* (с. 214)) і под.

8. Усі аналізовані, окрім кількох листів-вітань на спеціальних листівках з місць, де він перебував, слід віднести до дружніх приватних, багатовекторних змістово. Для дослідження дискурсивних практик використано структурно-стильовий та ілокутивний критерії в синтезі. Текст можна аналізувати в його цілісності, тоді жанр виступає як тип тексту – макроструктура тексту ↔ макрожанр. Окремі фрагменти епістолярію Ю. Шевельов мають чітко окреслені ознаки мовленнєвих жанрів – етикетних, імперативних, інформативних, оцінні, але в загальнотекстовому просторі цілого листа їхній статус здебільшого не постає визначальним, тому є всі підстави кваліфікувати майже всі тексти як вияв комплексно-епістолярного жанру. Домінування окремих інтенцій мотивовано прагненням адресанта чи привернути увагу, чи поінформувати, чи описати, чи розповісти, чи створити певний емоційно-психологічний стан, чи спонукати адресата до певної дії, чи оцінити ситуацію, чи висловити подяку, чи подати власне висновково аксіологічне міркування тощо.

9. Епістолярно-дискурсивна практика є максимально індивідуалізованою й у своїх виявах ґрунтована на реалізації фатичної функції зі спеціалізованими мовленнєвими жанрами – листи, записки та ін. За своїм спрямуванням епістолярно-дискурсивна практика має два основні різновиди – службова й особиста. Перша є інституціонально

закріплена з відповідним клішованими формами викладу, в силу чого її реалізації позбавлені індивідуалізованих рис. Приватна чи особистісна епістолярно-дискурсивна практика позначена наповненням індивідуалізованих та персонологічних смислів і ремінісценцій. Для аналізованої практики властива особлива сфера суспільного буття – приватні контакти, що у своєму діапазоні охоплюють різноманітні площини спілкування: 1) описи побаченого й почутого; 2) розповіді про спостережувані події, явища; 3) аналіз прочитаного й осмисленого; 4) висловлення критичного ставлення до знайомих; 5) оповідь про власні почуття; 6) розповідь про спільних знайомих; 7) обговорення важливих проблем, проектів та ін. Заявлені площини знаходять послідовну реалізацію в переважній більшості листів Ю. Шевельова, пор.: *Враження від Львова. Суцільно україномовний. Сірий, як і Харків. З того, що я бачив, єдиний Київ ухитрився не бути сірим. Але, як і інші міста, Львів має новий тип інтелігенції – не гуманітарії, а техніки, промисловці. Це їм подарували Сталін і Брежнєв – опис побаченого; І що важливіше – Довженко без України. І без думок – тільки пропагандистські шаблони. Дистильований Довженко. Але без гістерики. Без бунту. Дер лянген Реде курпер Зінн – цитуючи з пам'яті – Пушкін – черт меня дернул родиться с умом и талантом в ... скажемо – в Україні – стиль Довженка, монументальність, – але забрання з української натури й ґрунту, перенесення в екзотику. А сам Довженко не міг зробити – виходив «Мічурін», порожнеча. Якщо патетично – прокляття батьківщини. Прокляття для творця і – інакше – для творів. Звиняйте за хаос. Але це справді цікаво – обговорення важливих питань і т. ін.*

Епістолярно-дискурсивна приватна практика охоплює різні індивідуалізації особистості, тому лінгвоіндивідуалізації в її просторі можна аналізувати в кількох аспектах – лінгвосоціумному, лінгвотериторіальному, лінвокультурному, лінгвоперсонологічному. У розрізі кожного з них лінгвоіндивідуалізації мають свої особливості. Лінгвосоціумна епістолярно-дискурсивна практика відбиває у своїй цілісності те мовленнєве середовище, в якому адресант найбільшою мірою виявляє себе: адресант у контексті українськомовної діаспори в німецькомовному оточенні – Німеччина; робота в Українському Вільному Університеті; адресант в українськомовному соціумі в англійськомовному оточенні – США; викладання в Гарвардському та Колумбійському університетах та ін. Те саме торкається і лінгвотериторіального, що охоплює територіальний простір особистості та її замкнутість на мовно-територіальні пріоритети. Лінгвоперсонологічний вимір

епістолярно-дискурсивної практики замкнутий насамперед на мовно-естетичні смаки особистості, її внутрішні та зовнішні інтенції. Так, комунікант може використовувати в приватному листуванні – одну мову (українську), у викладацькій практиці – іншу (англійську, німецьку), в корпоративному спілкуванні – ще іншу тощо. Щодо лінгвокультурного аспекту, то його студіювання повинно мати опертям студіювання тих чи тих лінгвокультурем як визначальних, функційно навантажених тем. Для Ю. Шевельова такими постають живопис, архітектура, кіномистецтво, театр, література, а насамперед – мовознавство, для кожної з яких легко встановити ключові компоненти.

Загальне тло епістолярної спадщини Ю. Шевельова сповнене інтертекстуальністю, що знаходить у різноманітних цитаціях, покликаннях, згадуванням імен та прізвищ (близько 800), які в діалозі двох митців прочитувані здебільшого однаково, впізнавані в їхньому символічно-образному навантаженні. Водночас позиція адресанта є активною в оцінці тих чи інших творів, значення й ролі митця в історії національної чи європейської, світової цивілізації. Аксиологічно-оцінна комунікативна стратегія Юрія Шевельова має відкритий характер – інколи пропоновані оцінки є різкими, що визнає і сам комунікант. Множина використовуваних імен охоплює широке культурно-історичне, театральне-мистецьке, кінознавче, архітектурне тло, до цього, безперечно, слід додати активне навантаження імен майстрів художнього слова, дослідників мови, представників української діаспори. Багатопанорамність онімної множини епістолярію Юрія Шевельова свідчить про його активну творчу стихію, а висловлювані оцінки із застосуванням лише йому властивих переливів та перлів мовної гри відбивають неповторний світ лінгвоіндивідуалізацій, що з роками набували особливо витонченого вияву.

10. Розгляд лінгвоіндивідуацій та лінгвоіндивідуалізацій Юрія Шевельова може постати викінченим і належним чином обґрунтованим за умови дослідження усього масиву його різнобічної спадщини. Тому одним із найактуальніших завдань є корпусация текстів цього видатного вченого, що передбачає відбиття в командних вершинах навігації жанрової специфіки уміщеного тексту, часу його створення та оприлюднення самим автором, внесення ним коректив до нього. Постання заявленого корпусу допоможе вирішити багато питань, пов'язаних з еволюцією науково-лінгвістичних і літературно-критичних, культурно-мистецьких та інших поглядів науковця, а також встановлення особливого статусу в його науково-дослідницькій спадщині невтомного поборювання властивих українській національно-мовній стихії

норм, що мають належним чином враховуватися в уніфікації Мовного кодексу української мови.

Abdülkadir KABADAYI²

**ANALYZING THE CHILD-DIRECTED SPEECH OF THE TODDLERS IN THE
PROCESS OF THE MOTHER TONGUE ACQUISITION IN RESPECT OF
MORPHOLOGY**

Abstract

Research has shown that young children can pick up on the vocal cues of child-directed speech and will often pattern their babbling after it. Regardless, child-directed speech stimulates both language and social development. Research suggests that child-directed speech promotes the processing of word forms and allows infants to remember words when asked to recall them in the future. As words are repeated through child-directed speech, young children begin to create mental representations of each word. As a result, infants who experience infant directed speech are able to recall words more effectively than infants who do not. This study is conducted to analyze the child-directed speech of the children at 24-36 month old from morphologic aspect of Turkish language. In this qualitative study, 11 toddlers participated in the research carried out in Uşak and Konya, which are the smallest and the biggest cities of Turkey respectively. As it is a longitudinal study, the researcher observed the toddlers at specific intervals in playgrounds, schools and at home for about a 10 months. The researcher recorded the child-directed speeches of the toddlers by the permissions of their parents. After classifying the findings, the researcher found out that the toddlers changed and replaced some vowels and consonants of Turkish vocabulary and caused morphological changes in some categories. As a result some remarks were made to teachers and the parents of the toddlers in the language acquisition process.

Keywords: Child-directed speech, Toddlers, Acquisition, Morphology, Longitudinal study.

It is known that children first acquire languages, learn how to behave against unexpected situations, giving positive or negative feedbacks depending on the situations they have involved. In this way the family atmosphere can be considered as the pre – school for the children. The literature abounds in child language development, acquisition and child-directed speech (Kabadayı, 2001; Günay, 2004,; Özbay,2001; Aksan, 1998; Başaran,1994; Özgediz,

---

² Assoc Prof. Dr., Necmettin Erbakan University A.K.Faculty of Education Turkey (Turkish Republic)

1979, ; Dönmez ; Karacan, 2000). Language acquisition as socializing tool, children involve in different strategies to learn effectively, In this process they imitate, repeat and practice among family members who mostly scaffold in language acquisition process. One of those processes the children apply the most is child-directed speech. Child-directed speech is any of various speech patterns used by parents or caregivers when communicating with young children, particularly infants, involving simplified vocabulary, melodic pitch, repetitive questioning, and a slow or deliberate tempo. Some Universals of Child-Directed Speech can be listed as short, but mostly correct and complete utterances, slow, with longer pauses than adult-directed speech. It has high, varied pitch, exaggerated intonation and stress identification of word and phrase boundaries, restricted vocabulary, reference mostly restricted to here and now. It has word learning, high proportion of imperative and questions, more repetitions than in adult-adult speech sentence structure and grammar. Variation sets are series of adult utterances with a common theme and a constant intention, but variation in form: adding or deleting a word or phrase, replacing one word with another, changing the word order, etc. (Eisenbeiss 2003, Küntay & Slobin 1996, Slobin et al. 2010)

Furthermore, there are some common ideas about Child-Directed Speech. When talking to children adults mostly label objects and describe ongoing events for children. Spoken speech contains many speech errors and incomplete utterances – especially when you have to manage difficult situations with a child. Parents systematically correct their children’s errors, and “Child-Directed Speech” is instinctive and does not differ much across cultures.

During Child-Directed Speech there seems to appear some cross-cultural differences. These cultural differences are the amount of feedback provided, views on the need of explicit language teaching, time children spent interacting with adults vs. other children and the role of fathers (Gallaway & Richards, 1994 ; Ochs & Schieffelin, 1984)

The aim of this study is to analyze the child-directed speech of the children at 24-36 month old from morphologic aspect of Turkish language.

Study group

In this qualitative study, 11 toddlers participated in the research carried out in Uşak and Konya, which are the smallest and the biggest cities of Turkey respectively. As it is a longitudinal study, the researcher observed the toddlers at specific intervals in playgrounds, schools and at home for about 10 months The researcher visited the children in sample at definite intervals and observed, interacted with them in the municipality kindergartens.. The

researcher recorded the child-directed speeches of the toddlers by the permissions of their parents.

Analytical Procedure

The researcher involved in the participatory observation and observed the toddlers at specific intervals when the toddlers engaged in the plays and the researcher behaved and played as if he was one of the toddlers. The researcher used the “observation guide” to record and enumerates the data. The data were recorded on the basis of researcher’s mind.

Findings

In this study, semantic and morphological changes of the child-directed speeches of 24 – 38 month-old-toddlers were classified and analyzed in the process of their mother tongue acquisition as follows.

The researcher involved in the participatory observation and observed the toddlers at specific intervals when the toddlers engaged in the plays and the researcher behaved and played as if he was one of the toddlers. The researcher used the “observation guide” to record and enumerates the data. The data were recorded on the basis of researcher’s mind.

In this study, semantic and morphological changes of the child-directed speeches of 24 – 38 month-old-toddlers were classified and analyzed in the process of their mother tongue acquisition as follows.

Table 1. Consonant Changes in Toddlers’ Vocabulary

Change	Female	%	Male	%	Total
g>d	3	%50	2	%33,3	%83,3
s>c	2	%33,3	2	%33,3	%66,6
z>ş	1	%16,6	0	%0	%16,6
b>v	1	%16,6	1	%16,6	%33,2

1. 1. 50 percent of the females and the 33 percent of the males changed /G/ into /D/ as *Del* for *Gel*.
1. 2. 33 percent of the females and the 33 percent of the males changed /S/ into /C/ as *Cu* for *Su*.
1. 3. 16.6 percent of the females changed /Z/ into /Ş/ as *Deniş* for *Deniz*..

1. 4. 16,6 percent of the females and the 16.6 percent of the males changed /B/ into /V/ as *Veton* for *Beton*.

It is interesting that 83 percent of the participants changed /G/ into /D/ as the production of letters /G/ is difficult to produce they might tend to produce /D/ which is easier to produce.

Table 2. Consonant Replacements in Toddlers' Vocabulary

Replacem ent	Female	%	Male	%	Total
T>L	2	%33,3	1	%16,6	3(%49,9)
N>R	1	%16,6	0	%0	1(%16,6)
L>B	1	%16,6	1	%16,6	2(%33,2)

2. 1. 33 percent of the females and the 16 percent of the males replaced /K/ to /L/ as *teLerKet* for *teKerLek*.

2. 2. 16,6 percent of the females replaced //N/ to /R/ as *soRNA* for *soNRa*, but no male did.

2. 3. 16,6 percent of the females and the 16,6 percent of the males replaced /L/ to /B/ as *Leblebi* for *Bellebi*.

Table 3. Vowel Drops in Toddlers' Vocabulary

Drop	Female	%	Male	%	Total
A	2	%33,3	1	%16,6	3(%49,9)
Ö	1	%16,6	0	%0	1(%16,6)

3.1. 33 percent of the females and the 16 percent of the males dropped the letter /A/ as *bi* instead of *Abi*.

3.2. 16,6 percent of the females dropped the letter /A/ as *öycek* instead of *Örümcek*, but no male did.

In this part the toddlers participating in the research are observed and they were seen to produce some words by changing the original nature of the words and likened the words by considering its shape, sound and appearance as follows:

Table 4. Simily in Toddlers' Vocabulary in Respect of Semantics

Domain	Female	%	Male	%	Total
Shape	1	%16,6	2	%33,3	3(%49,9)
Sound	3	%50	1	%16,6	4(%66,6)
Appearance	0	%0	1	%16,6	1%16,6)

4. 1.16 percent of the females and the 33 percent of the males changed the words meaning by likening them to different objects due to their shape, as they likened candy “Topitop” to the “ball ball”

4. 2. 50 percent of the females and the 16,6 percent of the males pronounced the words by imitating their sounds by likening them to different objects due to their sound, as they pronounced “Telephone” as “Tık tık” and “Car” as “Tıs”.

4. 3. 16,6 percent of the males likened “Meal” to “Macaroni” as they included them in the “Pastry” category; and, likened “Elder Sister” to “Monument” as they included her in the “Sacred” category.

Table 5. Anomotopia in Toddlers’ Vocabulary in Respect of Semantics

Domain	Female	%	Male	%	Total
Human Sound	3	%50	2	%33,3	5(%83,3)
Vehicle Sound	2	%33,3	2	%33,3	4(%66,6)
Nature Sound	2	%33,3	3	%50	5(%83,3)
Animal Sound	3	%50	3	%50	6(%100)

5. 1. 50 percent of the females and the 33,3 percent of the males pronounced words the humans uttered by using different exclamations. When they were crying they uttered as “Ühü ühüüüü”, when they were frightened they uttered as “Ahhhhh”; they uttered “Ooooooo” when they were surprised.

5.2. 33,3 percent of the females and the 33,3 percent of the males pronounced the vehicles their sounds in their environment. They produced “Rıın rın rın” for the “Cars”; “Gıcırt gıcırt” for the “Door”.

5. 3. 33,3 percent of the females and the 33,3 percent of the males pronounced the sound of the nature by hearing the reflection of the sounds from the nature. They uttered “Şıpp, şıp” for the “Rain”; and “Boom” for the “Explosion”.

5. 4. 100 percent of the females and the males pronounced the sound of the animals by imitating their sounds. They pronounced the sound of the “Bee” as “Vızzzz.” “Bird” as “Ciik ciiiik”, and “Lamb” as “Meeeee”.

Result

In this study, language productions of the toddlers were examined in respect of morphology and semantics. It is concluded that they changed, replaced the consonants in the vocabulary they produced. In addition to this, they dropped some vowels as they were producing the words in respect of the morphology in Turkish mother tongue acquisition process.

In addition to this, the toddlers were seen to apply for semantic changes in their vocabulary production process during mother tongue acquisition. The toddlers participating in the research are observed and they were seen to produce some words by changing the original nature of the words and likened the words by considering its shape, sound and appearance. Furthermore, the toddlers pronounced some words by imitating nature, human, vehicle and animal by their sounds.

It is concluded that these changes occurred as the result of the child development process and they could be perished step by step by the parents’ effects and the could produce appropriate words.

If the future research about “*Child-Directed Speech*” of the children is carried out by different variables or as a comparative study by using different research methods it will contribute to the fathers and the children’s domains more in the process of educating children.

REFERENCES

- Aksan D. (1998) Anlambilim Konuları ve Türkçe’nin Anlambilimi, Ankara, Engin Yayınevi, s.13
- Baykoç, Dönmez. N. (1986) Dil Gelişimi ve Dil Gelişimini Değerlendirmede Kullanılan Testler. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi, 1, 32.

Eisenbeiss, S. (2003) Merkmalsgesteuerter Grammatikerwerb. Doctoral dissertation, University of Düsseldorf, Germany. ("http://docserv.uniduesseldorf.de/servlets/DerivateServlet/Derivate- 3185/1185.pdf")

Galloway, C. and Richards, B. (eds.) (1994). Input and interaction in language acquisition. London: Cambridge University Press.

Günay, V. Doğan (2004) Dil ve İletişim, İstanbul, ,s.24)

Karacan, E. (2000) Bebeklerde ve Çocuklarda Dil Gelişimi” Klinik Psikiyatri Dergisi C.3, S.4, s. 263

Kabadayı, A. (2001). 3–6 Yaş Anaokulu Çocuklarının Kurdukları Cümlelerin Sözdiziminin Cinsiyetleriyle Karşılaştırılması: Çocuktan Al Haberi, Selçuk İletişim, 2, 40-46

Kabadayı, A. (2001) A Comparative Study on the Importance of Babytalk method, Technique in Family-Baby Communication and Some Suggestions to the Adults, Selçuk İletişim, 125-133.

Küntay, A., & Slobin, D. I. (1996). Listening to a Turkish mother: Some puzzles for acquisition. In D. I. Slobin, J. Gerhardt, A. Kyratzis, & J. Guo (Eds.), Social interaction, social context, and language: Essays in honor of Susan Ervin-Tripp (pp. 265-286). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Ochs, E., & Schieffelin, B. B. (1984). Language acquisition and socialization: Three developmental stories and their implications. In R.A. Shweder & R.A. Levine (Eds.), Culture theory: Essays on mind, self and emotion. Cambridge, UK: Cambridge University Press

Özbay, M. (2001) 0-6 Yaş Grubu Çocuklarındaki Dil Gelişiminin Türkçe Öğretimi Açısından Önemi, Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 17(Bahar), 102.

Özgediz, S., (1979) Çocuk Gelişiminin Temel İlkeleri”, Ankara: Boğaziçi Üniversitesi Yayını, , s.55-56

Slobin, Dan I., Bowerman, Melissa, Brown, Penelope, Eisenbeiss, Sonja & Narasimhan, Bhuvana (2008) Putting Things in Places: Developmental Consequences of Linguistic Typology.

www.megep.meb.gov.tr

Kasım TATLILIOĞLU³

AN ASSESSMENT OF METHODOLOGY OF MODERN INTERDISCIPLINARY RESEARCHES IN SOCIAL SCIENCES

Abstract

With the second half of the 19th century, interdisciplinary research becomes gradually high specialization in modern science. In other words, this research emerges as a reaction against the scientist incarcerating themselves in a narrow field. With the development of technology, it is seen that interdisciplinary used to be incompatible in the past, but now a days, it is more aliasing. Interdisciplinary research is defined as enhancing the intellection which is fulfilled by individuals or groups, solving the problems which remain out of the single discipline or research application field. It is also a research style which integrates the data, methods and techniques, tools, perspectives, concepts and theories from the two or more disciplines or from specialized knowledge fields. Even though many literatures develop intellection of interdisciplinary research, it still remains a difficult and indefinable concept. The polysemy of interdisciplinary concept becomes more and more remarkable with the augmentation of differences in the organization of science. In order to avoid this situation, in addition to general interdisciplinary research terms, a number of new terms are also used. These are listed below: to establish cooperation between science or science issues which are more or less unrelated to each other it is called "*multidisciplinary*" research; to put into practice a mutual axiomatic for a range of scientific research is called "*transdisciplinary*" research. After the Second World War, interdisciplinary research statement, including the meaning of teamwork, is now widely used. All research related to creativity and innovation show that new ideas come from different perspectives. In this study, "*interdisciplinary research*" concept is widely addressed.

Key words: Interdisciplinary, interdisciplinary research, interdisciplinary approach, interdisciplinary teaching and learning, discipline between science.

1. Introduction

The person, who wants to describe, explain and interpret the relationship between nature, society, people, culture; encounters with a large bunch of options such as from art to philosophy, religion to mythology and from tradition to science. These activities can generate consistent and valid descriptions, explanations, predictions, about the same issues which are

---

³ Assistant Prof. Dr., Bingöl University, Arts and Science Faculty, Psychology Department. kasimtatlili@hotmail.com (Turkish Republic).

as much as same with the others. The division of these activities is the method that they use. Social science examines the people living in the society and mutual interaction of group of people. Due to the fact that social science often deals with difficult and complex cases, that's why It is completely different from many of the natural sciences (Baloğlu, 1997; Çelebi, 2004).

Developments in the science and technology in the world have revealed new approaches. Nowadays, there are not thinking and evaluation anymore in only one area for revealing the results of research, other disciplines, which support these thinking and evaluation, are being effectively used for the research. The structure of social life is increasingly complex since the birth of human; therefore, there is a requirement of research and analysis. Within the historical development, the fact and process of research have always been referenced topics. Previously, the requirement of research starts with practical needs, thus, its importance increases with the proliferation of science. With the development of social sciences, the requirement of research is not only meet the practical needs but also it is started with the scientific purposes regarding all aspects of individual - society relations (Turna, Bolat ve Keskin, 2012; Aziz, 2013).

The purpose of academic research which is conducted by either sociologists or anthropologists or political scientists, they try to find answers to theoretical questions among themselves. It is not possible to think without comparison. Any lack of comparison, all scientific thoughts and all scientific research are the same way. Nowadays, comparisons are made in many areas. The social research cannot be perfect. The ultimate goal is to produce knowledge, to provide a better understanding of the world and search for the truth. Social researchers would like to share clearly the methods of research and finding with other science and other people (Neuman, 2013 II). Each data collection method catches different moment of reality and when they are used alone, they all have limitations. This case is seen as a necessity in the social sciences and applied fields. Social researches thinks about questions related to the social world and based on science requires following a series of processes to produce new information. The content of social life is not simply explained by psychological factors. At this point, community structure differs from the structure of the individual. In this context, the interdisciplinary approach emerges as a necessity. Different disciplines can pull and push each other; they are also merged and separated from each other. Being irrespective of their content, generally, these all are associated with being mystic quality (Durkheim, 2013; Neuman, 2013 II).

Interdisciplinary Studies can range from the study of any subject that does not fit neatly into existing disciplines to the deliberate juxtaposition and synthesis of disciplines. In the context of a liberal arts curriculum, interdisciplinary courses, majors, and/or minors can provide students with opportunities to understand how knowledge is constructed and continually reconstructed. Students can also acquire the skills of using multiple perspectives and synthesizing new approaches using those perspectives to solve complex problems. Developing an understanding of and seeking answers to complex questions often requires integrating knowledge and methods from multiple disciplines. Reflection on and integration of disciplinary knowledge is central to interdisciplinary studies (<https://www.beloit.edu/interdisciplinary>).

2. The Purpose of Study

Of course, many social science is associated with. For this purpose, it can not be considered independent of each other. Developing and changing world results in the emergence of new areas every day. None of any academic discipline is not enough alone anymore. An academic discipline thinking itself as an island and not being related to other humanitarian studies make itself shallow and locks in a narrow space. Interdisciplinary wall should be demolished and Interdisciplinary studies should be carried out without any limits or restrictions. Science is a social institution and it is a way of creating knowledge. The research methodology makes social science as scientific. Social sciences such as anthropology, psychology, political science and sociology, are related to the examination of people-belief, behavior, interactions, institutions and so on. The subject of a science determines the techniques and tools to be used. It is related to an interdiscipline or an interdisciplinary field, which is an organizational unit that crosses traditional boundaries between academic disciplines or schools of thought, as new needs and professions emerge.

3. Conceptual Framework Of The Study

3.1. *What are Interdisciplinary Studies*

As a concept, interdisciplinary means that combining and including two or more disciplines. Interdisciplinary approach is being defined in different ways. According to Cluck (1980) and Kline (1995) Interdisciplinary approach combines and includes two or more academic disciplines or study areas; according to Jacobs (1989) it is an information opinion and program approach using multiple disciplines of the language and methods in order to try one subject, topic, problem or test; according to Erickson (1995) it is "theoretical

integration of concepts from different disciplines"; according to Gürkan and Gökçe (1999), the disciplinary model which is a traditional method of curriculum design, tries to procure acceptance the separate and independent disciplines" and according to Yıldırım (1996) it is defined as traditional subject areas are presented by bringing them together around the certain concepts in a meaningful way".

From the definition and approach above, interdisciplinary education combines common elements in the disciplines and it is understood that interdisciplinary education aims to create a meaningful integrity. Instead of having disjointed Interdisciplinary educational approach from each other, as a ladder complementing each other, it is a topic that subject areas are in need of others (Kanatlı ve Çekici, 2013, p. 224). Interdisciplinary involves the combining of two or more academic disciplines into one activity (e.g., a research project). It is about creating something new by crossing boundaries, and thinking across them (<https://en.wikipedia.org/wiki/Interdisciplinarity>, date of access, 11.04.2016).

As a working definition of interdisciplinary research, we refer you to the definition set forth in a National Academies' report: "Interdisciplinary research is a mode of research by teams or individuals that integrates information, data, techniques, tools, perspectives, concepts, and/or theories from two or more disciplines or bodies of specialized knowledge to advance fundamental understanding or to solve problems whose solutions are beyond the scope of a single discipline or area of research practice" (<https://www.nsf.gov/od>).

Interdisciplinary concept always accepts that there is a richness of the discipline, they are linked each other and there is no single correct answer of the real-life problems. In addition to that, interdisciplinary concept provides a combination of solutions in contrast to topics such as science, mathematics and languages. Cognitive, affective and creative bring the capacity into the forefront in order to find new and better ways to express the ideas (Çoruh, 2010, p. 9). Interdisciplinary research combines components of two or more disciplines in a the search or creation of new knowledge, operations or artistic expressions. Interdisciplinary education merges components of two or more disciplines in a single program of instructions. Interdisciplinary theory takes interdisciplinary knowledge, research, or education as its main objects of study (Nissani, 1997, p. 203)

3.2. Emergence of Interdisciplinary Approach

Even though Interdisciplinary approach seems as 20th century, this concept has a historical background. This approach has also important place in Greek philosophy. The idea of integrating the interdisciplinary approach is firstly seen in Plato's Politeia. Interdisciplinary

researches are born as a response to high specialization in modern science in the second half of 19th century. In other words, scientists should not limit themselves in one field (<https://wikipedia.org/wiki/Interdisciplinarity>). According to Ausburg (2006) although interdisciplinary and interdisciplinarity are frequently viewed as twentieth century terms, the concept has historical antecedents, most notably Greek philosophers.

However, this is rather than purely an emotional response and it is indicated by the force of sciences which are in our age. Conventional research methods, in the meantime team Works, are not enough to find solutions for the complicated problems. Not only academicians but also society, state and economy increasingly expect solutions from the science. The high specialization in the discipline results in communication problems, an increasing fragmentation of knowledge and need of re-check of scientific research. After the Second World War, interdisciplinary research expression is used in English language including means of team work and nowadays it is possible to see this expression gain an importance and widely used in many field (Klein, 1990).

3.3. What is the Purpose of Interdisciplinary

The main objective of the interdisciplinary approach is both to learn the chosen topic as a meaningful whole and it offers students the opportunity to examine the same issues in terms of the different disciplines (Yalçın ve Yıldırım, 1998). Through the interdisciplinary regulation, both information regarding specific disciplines and skills are learned and they are integrated in a meaningful way (Aydın ve Balım, 2005). It is believed that omnidirectional thinking is one of the most important objects for the interdisciplinary education. Interdisciplinary approach is a natural consequence of the developing and changing knowledge areas. Within the scope of the information and skills are gained by discipline from different disciplines, to perceive the outside world, to be able to make sense the information and to develop the ability on thinking, these become an important object (Yıldırım, 1996). Interdisciplinary needs multidisciplinary and supra-disciplinary studies in order to overcome both large-scale social and limited problems more than ever (Efe, 2013, p.138). Interdisciplinarity involves researchers, students, and teachers in the goals of connecting and integrating several academic schools of thought, professions, or technologies along with their specific perspectives in the pursuit of a common task.

Interdisciplinary instruction entails the use and integration of methods and analytical frameworks from more than one academic discipline to examine a theme, issue, question or topic. Interdisciplinary education makes use of disciplinary approaches to examine topics, but

pushes beyond by: taking insights from a variety of relevant disciplines, synthesizing their contribution to understanding, and then integrating these ideas into a more complete, and hopefully coherent, framework of analysis. In dealing with multi-faceted issues such as teenage pregnancy, new drug development, genetically modified foods, and health care access, interdisciplinary perspectives are needed to adequately address the complexity of the problems and to forge viable policy responses. Interdisciplinary teaching is different from multi- or cross-disciplinary teaching in that it requires the integration and synthesis of different perspectives rather than a simple consideration of multiple viewpoints (<https://serc.carleton.edu/econ/interdisciplinary/what.html>).

3.4. Benefits of Interdisciplinary Approach

Interdisciplinary relations is becoming more apparent day by day. All these developments oblige to raise a high quality and qualified people and also to educate these people within the multidisciplinary field instead of single area. According to Stember (1998), the interdisciplinary approach requires more or less integration even some changes in discipline. Within the narrow limits of disciplines approach, it is not possible to teach and examine these new fields (Çimen, 2014). According to Aslantaş (2013) interdisciplinary studies, completed their lack of discipline-based work, some can be called negative situations created by the specialization creates a positive alternative in terms of conversion (Kanatlı ve Çekici, 2013, p. 223).

When the person is in different environments, meets with different people, looks through the different events and situations with the eyes of different people, become a habit, it means that the sense of curiosity is already on the path and reaching viability in the first period of your life. The most important thing is to re-examine the events and phenomena through the eyes of different people with different perspectives from a different place. Social relations which are done with self-conscious and pessimistic people, should cover large areas. However, that kind of social relations cause the existing prejudices becomes more concretion and to reinforce the wall which limit a narrow perspectives (Şimşek, 2003). Consequently, in a situation, more realistic planning can be done and fast solutions for problems can be provide.

For the person who has the habit of looking to events from various aspects, it is easily said that research topics are infinite for that kind of person. Many researchers develop different methods in this regard. For example, Don Murray recommends the researchers to take different likeness. He says that "Imagine that the issue should be reviewed point of view

from a writer, historian, and author of a police novel or gossip columnist. Using their point of view and style, write a few pages and try to see the topic from different perspective" (Kırcaali-İftar, 1999; Ergun, 2006, p. 33-34). Miscellaneous thinking might be considered among the most important achievements such as thinking and evaluation skills, experience extraversion, interdisciplinary education by integrating different disciplines. It is also evaluated as an indicator which aims to develop high level thinking skills (Kanatlı ve Çekici, 2013, p. 224). Education is a field of interdisciplinary study. Its theories and concepts are taken from psychology, sociology, anthropology, political science and so on (McMillan ve Schumacher, 1984; akt: Balcı, 2013, p. 59).

Concepts and methods taken from various disciplines, enrich the information based on research in education. Any educational issues or problems are researched in various ways. A scan research, experimental research, case studies, etc. (Balcı, 2013, p. 59). Variation is as important as eligibility in the scientific method. As the phrase goes, there is not single and absolute path for research of any kind of subject. Successful researchers are the people who can benefit from alternative methods in their studies. for this reason, it is required to determine the best methods which may be appropriate in the selected topics and use these methods skillfully as complementary to each other (Şimşek, 2012, p. 57).

"To begin with, a discipline can be conveniently defined as any comparatively self-contained and isolated domain of human experience which possesses its own community of experts. Interdisciplinarity is best seen as bringing together distinctive components of two or more disciplines. In academic discourse, interdisciplinarity typically applies to four realms: knowledge, research, education, and theory. Interdisciplinary knowledge involves familiarity with components of two or more disciplines. Interdisciplinary research combines components of two or more disciplines in the search or creation of new knowledge, operations, or artistic expressions. Interdisciplinary education merges components of two or more disciplines in a single program of instruction. Interdisciplinary theory takes interdisciplinary knowledge, research, or education as its main objects of study."

In turn, interdisciplinary knowledge and research are important because:

- ✓ Creativity often requires interdisciplinary knowledge. Immigrants often make important contributions to their new field.
- ✓ Disciplinarians often commit errors which can be best detected by people familiar with two or more disciplines.

- ✓ Some worthwhile topics of research fall in the interstices among the traditional disciplines.
- ✓ Many intellectual, social, and practical problems require interdisciplinary approaches.
- ✓ Interdisciplinary knowledge and research serve to remind us of the unity-of-knowledge ideal.
- ✓ Interdisciplinary researchers enjoy greater flexibility in their research.
- ✓ More so than narrow disciplinarians, interdisciplinary researchers often treat themselves to the intellectual equivalent of traveling in new lands.
- ✓ Interdisciplinary researchers may help breach communication gaps in the modern academy, thereby helping to mobilize its enormous intellectual resources in the cause of greater social rationality and justice.
- ✓ By bridging fragmented disciplines, interdisciplinary researchers might play a role in the defense of academic freedom (<https://en.wikipedia.org/wiki/Interdisciplinarity>, Nissani, 1997)

3.4. Disadvantages of Interdisciplinary Approach

Even though both interdisciplinary and multidisciplinary researches have obvious benefits such as receiving many incentives from research funding providers and policymakers, the researchers who are interested in these researches, can often face daunting obstacles and discouraging situation. According to Porter and Chubin (1985), the lack of data is the first obstacle in interdisciplinary researches. Individual communication or culture is the inhibiting factors in the traditions of academic institutions and organizations. Therefore, the interdisciplinary and multidisciplinary works are often very difficult to achieve. For example, the identification and evaluation of results and outcomes may vary between different disciplines. The people who are dealing with multidisciplinary study may lose their credibility in their "fundamental disciplines" (Childs ve Tether, 2010; akt: Efe, 2013, p. 141-142).

The recognition of multidisciplinary studies can be difficult because of not being a clear classification or not being dependent to fundamental discipline. On the other hand, another drawback of the interdisciplinary approach is to have the problem of institutional recognition (Young, 1995). Large number of literatures tries to improve interdisciplinary research approach but it still remains as a very difficult and highly uncertain concept. Despite the barriers and drawbacks, the foregoing discussion forcefully calls for a mild shift (in both attitudes and institutional arrangements) towards interdisciplinary knowledge and research. To overcome the negative sides of specialization, to retain its vitality, the academy must

cultivate interdisciplinary knowledge and research. It must never forget that a vibrant community of scholars -just like a thriving ecosystem-nurtures specialists and generalists, diversity and interconnections. The case for interdisciplinary education, it seems to me, is not as straightforward as its knowledge and research counterparts. Because educational philosophies are shaped in part by ideology, intuition, and aesthetics, the controversy about the extent, timing, and need for holistic education may well be irresolvable. Here I can do no more than offer a personal view. The soundest course of action may again involve enriching the vast disciplinary archipelago with idiosyncrasies and bridges. At the global level, this implies a wide range of disciplinary and interdisciplinary educational programs. At the institutional level, this implies encouraging students to take at least one consciously integrative course. (Nissani, 1997, p. 214).

3.6. The Barriers to interdisciplinary Knowledge and Research

In a recent case the promoters of an interdisciplinary program were called up on to formally explain how their program would achieve disciplinary depth. Experts tend to view with suspicion people lacking a firm anchor in any discipline. Regardless of the quality of their work, interdisciplinarians often experience difficulties securing research grants, going on exchange programs, publishing, gaining recognition, securing a job or being promoted: "Researchers who identify themselves professionally with cross-disciplinary categories face the entire panoply of gatekeeping mechanisms, which by and large favor existing disciplinary categories" (Klein, 1993; cite: Nissani, 1997, p. 213-214). Because most participants in interdisciplinary ventures were trained in traditional disciplines, they must learn to appreciate differing of perspectives and methods. For example, a discipline that places more emphasis on quantitative "rigor" may produce practitioners who think of themselves (and their discipline) as "more scientific" than others; in turn, colleagues in "softer" disciplines may associate quantitative approaches with an inability to grasp the broader dimensions of a problem. An interdisciplinary program may not succeed if its members remain stuck in their disciplines. On the other hand, and from the disciplinary perspective, much interdisciplinary work may be seen as "soft," lacking in precision, or ideologically motivated; these beliefs place obstacle in the career paths of those who choose interdisciplinary work. For example, interdisciplinary grant applications are often refereed by peer reviewers drawn from established disciplines; not surprisingly, interdisciplinary researchers may experience difficulty getting funding for their research.

Interdisciplinary programs may fail if they are not given sufficient autonomy. For example, interdisciplinary faculty are usually recruited to a joint appointment, with responsibilities in both an interdisciplinary program (such as women's studies) and a traditional discipline (such as history). If the traditional discipline makes the tenure decisions, new interdisciplinary faculty will be hesitant to commit themselves fully to interdisciplinary work. Other barriers include the usually disciplinary orientation of most scholarly journals, leading to the perception, if not the fact, that interdisciplinary research is hard to publish. In addition, since traditional budgetary applications at most universities channel resources through the disciplines, it becomes difficult to account for a given scholar or teacher's salary and time. During periods of budgetary contraction, the natural tendency to serve the primary constituency (i.e., students majoring in the traditional discipline) makes resources scarce for teaching and research comparatively far from the center of the discipline as traditionally understood. For these same reasons, the introduction of new interdisciplinary programs is often resisted because it is perceived as a competition for diminishing funds.

Due to these and other barriers, interdisciplinary research areas are strongly motivated to become disciplines themselves. If they succeed, they can establish their own research funding programs and make their own tenure and promotion decisions. In so doing, they lower the risk of entry. Examples of former interdisciplinary research areas that have become disciplines include neuroscience, cybernetics, biochemistry and biomedical engineering. These new fields are occasionally referred to as "interdisciplines." On the other hand, even though interdisciplinary activities are now a focus of attention for institutions promoting learning and teaching, as well as organizational and social entities concerned with education, they are practically facing complex barriers, serious challenges and criticism. The most important obstacles and challenges faced by interdisciplinary activities in the past two decades can be divided into "professional", "organizational," and "cultural" etc. obstacles (<https://en.wikipedia.org/wiki/Interdisciplinarity>; Khorsandi, 2011).

4. Conclusions and Recommendations

The relationship of interdisciplinary becomes more obvious day by day. Nowadays, it is really important to have skills that require interdisciplinary studies (Hopcan, Polat ve Adıgüzel, 2014, p. 288). Interdisciplinary research is style of a research that reconciling the data, techniques, tools, perspectives, concepts and / or theories from two or more disciplines or from the field of specialized knowledge, in order to develop basic understanding fulfilled by the teams and people, to solve problems which remain outside of a single discipline or the

research application area. Interdisciplinary teaching students different to merge the information in the area to help integrate and students who analyzes through concept, the synthesis level it is an approach to focus the thinking. This approach to revitalize the teaching environment, students' creativity and most importantly, providing the use is of utmost importance to guarantee the teaching would encourage them to be involved against the course. This important program approach in many countries (especially in America) almost

Despite the use in schools at all levels significantly, the content of this teaching approach in our country, there are very few resources for how to use importance (Aybek, 2001).

Developing and changing world results in new areas every day. It is seen that it is not possible to examine and teach these new fields within the narrow confines of the interdisciplinary approach. In this context, the need of interdisciplinary approaches increase every day. Discipline is a research field which improves advanced developing information and produces brand new information. Discipline has unique education infrastructure, methods and content. Each discipline has its unique own doctrine, professional language, terminology, intellectual pioneers and followers (Berger, 1970; Becher, 1989; Parker, 2002). Interdisciplinary research, which leads to new knowledge, is one of the most productive and inspiring human interest for negotiations and connections. As an innovation and training methods, interdisciplinary research, which provides healthier environments and more prosperous lives, reveals a deeper understanding that will determine our temporal location and new inventions and technologies that will inspire young minds. All the researches related to innovation and creativity shows that new ideas come from different perspectives. All participants/ stakeholders, who take part in various projects, agree on both the importance of multi-disciplinary study and its complexity. There are more relationships between the different layers and different segments of society. It is more difficult to deal with and discuss the subject from single perspective and one framework of a single discipline and there is a less chance of success. Within the development of technology, today there is more aliasing between disciplines which were incompatible is the past.

About the studies which are fulfilled by team of multi-disciplinary researchers, Cleuren, (2011) who has deep observations about the industrial area, underlines the following points: Engineers have been working together with ergonomists to develop new instrument products and environment. Sociologists and human resource professionals contribute to the transformation and data management. For a successful project, there is a need of mutual

cooperation discipline and project stakeholders should be encouraged. The engineers should be taught to look at the sociological consequences, the outcomes and health practices. Sociologists and human resource professionals must understand the consequences of technological solutions. Thus, these might provide more accurate and balanced approach to research and multi-skilled scientists. In this process, all the sciences are relevant to each other and new discoveries lead to other train of events. Interdisciplinary studies are needed and inevitable. If the sciences stay inside their borders, they are deprived of the opportunity and time to seek solutions to specific problems remaining outside their fields. In the past, every single person set up their "closed", "competent", "one-sided" metaphysical system. Instead of that system in our age, "open", "constantly developing" and "versatile" system which is developed by scientists and experts raising from reality and technical aspects, in a short way, the systems which have an interdisciplinary research data take over ancient systems. In the traditional discipline-based education programs, recent studies show that there is more tending towards to interdisciplinary education programs emphasizing the unity and integrity rather than separation and fragmentation. Interdisciplinary concept accepts that every single discipline has richness, they are linked with each other and there is no single correct answer of the real-life problems. In addition to this, interdisciplinary concept gathers together the solutions of science, mathematics and languages. Interdisciplinary concept brings cognitive, affective and creative capacity into the forefront in order to find better and new ways of expression of thoughts. It is thought that the success of students will increase if various teaching methods, in which the students are active and the teacher guides them, are employed instead of using traditional methods in teaching Science (Balım ve Aydın, 2005; Özkök, 2005).

Suggestions

In developing of interdisciplinary programs, current and future needs, expectations, interests, and skills of students have an important place. The subject based on interdisciplinary program should be carefully chosen considering these needs, interests and features. Therefore, this developed program must be closer to the practical rather than theoretical. Such a program should give the opportunity to students think about the topics, to produce new ideas and to be an active participant in class. The concept, topic and problem which form the basis of interdisciplinary programs, should be truly in interdisciplinary characteristics. An important topic should be selected for at least a few of disciplines which included in the program. The teaching based on interdisciplinary programs must be more effective than the teaching based

on one discipline. For example, as a fundamental issue "divorce" concept is examined. It is assumed that through an interdisciplinary program, this issue is planned for two weeks as an unit by the knowledge and skills taken from the lessons such as; History, Sociology, Economics, Psychology, Law, Morality and Politics. Such an unit must be more effectively taught "divorce" concept processed as independent course than the lessons named above (Çoruh, 2010).

References

Ausburg, T. (2006). *Becoming Interdisciplinary: An Introduction to Interdisciplinary Studies*. (2nd edition). New York: Kendall/Hunt Publishing.

Aybek, B. (2001). Interdisciplinary(integrated)Teaching Approach, *Eurasian Journal of Educational Research*, 3-4, p.1

Balim, A. G. ve Aydın, G. (2005). An Interdisciplinary Application Based on Constructivist Approach: Teaching of Energy Topics. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 38 (2), pp. 145-166.

Aziz, A. (2013). *Research Methods and Techniques in Social Sciences*. (7th edition). Ankara: Nobel Publishing.

Balcı, A. (2013). *Research Methods in Social Sciences, Techniques and Principles*. (10th edition). Ankara: Pegem Akademi Publishing.

Baloğlu, B. (1997). *Research Methods in Social Sciences*. İstanbul: Der Publishing.

Becher, T. (1989). *Academic Tribes and Territories*. (Ed., M. Keynes). Open University Pres, p. 22.

Berger, G. (1970). Introduction. OECD-CERI Interdisciplinarity – Problems of Teaching and Research in Universities. Nice: CERI/French Ministry of Education, September.

Cluck, N. A. (1980). Reflections in the Interdisciplinary Approach to the Humanities. *Liberal Education*. 66 (1),pp. 67-77.

Çelebi, N. (2004). *Sociology and Methodology*. (2th edition). Ankara: Anı Publishing.

Çimen, H. (2014). Interaction of Tourism and Literature. *Journal of Karadeniz*, 5 (17), pp. 79.85.

Çoruh, H. (2010). Interdisciplinary Course of History of Science and Rationale. *Journal of History School*, 7, pp. 7-23.

Durkheim, E. (2013). *The Rules of Sociological Method*. (Translated. C. Saraçoğlu). İstanbul: BS Publishing.

Erickson, H. L. (1995). *Stirring the Head, Heart, and Soul. Redefining Curriculum and Instruction*. California: Corwin Press, Inc.

Efe, F. (2013). In *The Construction of City Information Systems Designing of The Data Appropriate To Interdisciplinary Researches And Analyses: E-City Model*. *Sakarya University Journal of Academic Inquiries*, 8 (3), pp. 127-161.

Ergun, D. (2006). *Method To Find*. (2th edition). Ankara: İmge Publisher.

Gürkan, T. ve Gökçe, E. (1999). 10 way of integrating Education Programs. *Educational Leadership*, (From R. Fogarty translation summary). *Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal*, 32 (1-2), pp. 29-39.

Hopcan, S., Polat, E. ve Adıgüzel, T. (2014/2). An Examining the Opinions of the Students Enrolled in Double Major Program. *Hasan Ali Yücel Journal of Education Faculty*, 11 (2), pp. 287-299

Jacobs, H. H. (1989). *Interdisciplinary Curriculum: Design and Implementation*. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development.

Kanathı, F. ve Çekici, Y. E. (2013). Interdisciplinary Opportunities in Turkish Teaching. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*. 9 (2), pp. 223-234.

Khorsandi, T. A. (2011). *Interdisciplinary Higher Education; Criticism, Challenges and Obstacles*. Available at, <http://ir.lib.uwo.ca/cgi/viewcontent.cgi?article=1014&context=researchda>, date of access:10.04.2016.

Kırcaali-İftar, G. (1999). *Research Methods in Social Sciences*. Science and Research. (Ed., A. A. Bilir). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniuersity Publishing. Number: 1081.

Klein, J. T (1990). *Interdisciplinarity: History, Theory, and Practice*. Detroit: Wayne State University.

Kline, S. J. (1995). *Conceptual Foundations for Multidisciplinary Thinking*. Stanford: Stanford University Press.

Neuman, W. L. (2013 I). *Social Research Methods. Qualitative and Quantitative Research I*. (6th edition). (Translated., S. Özge). Ankara: Siyasal Publishing.

Neuman, W. L. (2013 II). *Social Research Methods. Qualitative and Quantitative Research II*. (6th edition). (Translated., S. Özge). Ankara: Siyasal Publishing.

Nissani, M. (1997). *Ten Cheers for Interdisciplinarity: The Case for Interdisciplinary Knowledge and Research*. *Social Science Journal*, 34 (2), pp. 201-216.

Özkök, A. (2005). The Effect of Creative Problem Solving Creative Problem Solving Approach Based Interdisciplinary Curriculum. *Hacettepe University Journal of Education Faculty*, 29, pp. 159-160.

Turna, Ö., Bolat, M. ve Keskin, S. (2012). Interdisciplinary Approach: A Sample Music, Physics, Mathematics. X. National Science and Mathematics Education Paper Presented at the Congress, Niğde University, 27-30 Haziran 2012, pp. 1-8.

Parker, J. (2002). A New Disciplinarity: Communities of Knowledge, Learning and Practice. *Teaching in Higher Education*. 7 (4), pp. 373-386.

Stember, M. (1998). Advancing the Social Sciences Through the Interdisciplinary Enterprise (Ed., W.H. Newell). *Interdisciplinarity: Essays from the Literature*. New York: College Entrance Examination Board.

Şimşek, Ü. (2003). *Research Techniques*. İstanbul: Morötesi Publications.

Şimşek, A. (2012). *Research Methods in Social Sciences*. Science and Research. (2th edition). Literature. (Ed., A. Şimşek). Eskişehir: T.C. Anadolu University Publishing. No: 2653.

Şimşek, A. (2012). (2012). *Research Methods in Social Sciences*. Science and Research. (2th editor). Research Models. (Ed., A. Şimşek). Eskişehir: T.C. Anadolu University Publishing. No: 2653.

Yalçın, P. ve Yıldırım, H. (1998). Disiplinlerarası Öğretim Üzerine Bir Uygulama. *Çukurova University*. 17, pp.146-150.

Yıldırım, A. (1996). Interdisciplinary Teaching Concept and the Results that give in Terms of Programs. *Hacettepe Üniversitesi Journal of Education Faculty*, 12, pp. 89-94.

Young, L. D. (1995) Agricultural Economics and Multidisciplinary Research, *Review of Agricultural Economics*, 17 (2), pp.119-129.

Internet references

<http://en.wikipedia.org/wiki/>, Development, date of Access: 10.02.2016

<https://en.wikipedia.org/wiki/Interdisciplinarity>, Barriers to Interdisciplinary Studies, date of access, 10.02.2016.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Interdisciplinarity>, Interdisciplinarity, date of access, 11.04.2016.

<https://serc.carleton.edu/econ/interdisciplinary/what.html>, What is Interdisciplinary Teaching? date of access, 11.04.2016.

https://www.nsf.gov/od/oia/additional_resources/interdisciplinary_research/definition.jsp, date of access, 11.04.2016.

<https://www.beloit.edu/interdisciplinary/>, date of access, 11.04.2016.

УДК 81'1

Роман ТРИФОНОВ⁴

КОНЦЕПТУАЛЬНА І МЕТАМОВНА ПРАГМАТИКА МАРКЕРА СПРАВЖНІЙ У ПУБЛІЦИСТИЦІ

В основу доповіді покладено кілька ключових тез.

1. У свідомості носіїв мови існують ідеалізовані когнітивні моделі (ІКМ), глибоку характеристику яких здійснив, зокрема, Дж. Лейкофф (Лакофф) у праці «Жінки, вогонь і небезпечні речі». За Лейкоффом, ідеали, зразки, стереотипи та інші когнітивні структури такого типу відіграють важливу роль у мовній категоризації: «Велика кількість культурних знань організована в термінах ідеалів. Ми маємо культурні знання про ідеальні домівки, ідеальні сім'ї, ідеальну роботу, ідеальних начальників, ідеальних робітників і так далі. Культурні знання про ідеали спричиняють прототипічні ефекти». Автор зауважує, що ідеальні структури знань можуть утілюватись у різних мовних знаках. Трохи далі Лейкофф відзначає наявність такої категорії, як зразки (взірці, *paragons*): «Взірці використовуються в конструкціях мови. Ми кажемо *справжній Бейб Рут* [оцінка високого рівня гравця в бейсбол через його порівняння з взірцем бейсболіста], *Каділлак серед пилососів* і т. ін.».

2. ІКМ закріплюються за мовними знаками, частіше лексичного рівня, і входять до їхнього асоціативно-концептуального поля. Одна з ознак такого закріплення – приписування стандартних атрибутів. Це явище добре ілюструється, наприклад, асоціативними експериментами. Так, в асоціативному словнику Н. Бутенко десять найчастотніших атрибутивів, тобто прикметникових асоціацій, до слова *чоловік*, є такими (у порядку спадання частотності): *високий, добрий, розумний, сильний, молодий, веселий, хорошиий, гарний, старий, великий*. Очевидно, що крім антонімічної пари *молодий – старий*, яка вказує на загальну релевантність ознаки 'вік' у характеристиці чоловіка, решта вісім атрибутивів є складниками якраз ідеалізованої когнітивної моделі, концептуального ореолу лексеми *чоловік*. У тому ж словнику серед асоціативних прикметників до лексеми *громадянин* з великим відривом попереду два означення: *чесний* і *ввічливий*, що також характеризують ідеалізовану когнітивну модель, яка стоїть за цим словом.

---

⁴ кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, м. Харків (Україна)

3. Ідеалізовані когнітивні моделі в асоціативно-концептуальному полі слів спричиняють виникнення ситуацій, у яких мовці в процесі говоріння реагують на наявність цих моделей. Реакція може мати різні вектори: наближення до ідеалізованої когнітивної моделі (наприклад: *Пан Георгій Тука діє рішуче і правильно, як справжній патріот України* [Укр. правда]: слово *справжній* співвідносить номінативну одиницю *патріот* із моделлю) або віддалення від неї (*Не може називатися патріотом той, хто підлаштовується під ситуацію, не має власної думки, а йде вслід за більшістю* [Укр. простір]). Обидва вектори можуть поєднуватися в одному контексті: *Справжній патріот не стане виставляти напоказ свої найчистіші почуття. Справжній патріот, засукавши рукава, все робитиме для блага своєї Вітчизни, без зайвого крику-галасу, без кивання на сусіда, а по-діловому, спокійно, гідно* [Вечірній Київ].

Маємо справу з концептуалізацією. Говорячи про *справжнього патріота, громадянина або чоловіка*, мовець експлікує в дискурсі фрагмент своєї концептуальної картини світу і встановлює кореляцію описуваної реалії з цим концептом. Крім того, у таких висловах наявний метамовний компонент. Як писав Р. Якобсон, котрий заклав теоретичні підвалини й термінологічні дефініції в осмисленні цієї проблеми, «метамова – це не тільки необхідний науковий інструмент, що його використовують логіки та лінгвісти; він відіграє також важливу роль у нашому побутовому мовленні». Ідеться про те, що мовець замислюється над тим, наскільки обґрунтованим є вживання саме такої номінативної одиниці в конкретному випадку: *Політика, яка базується на безідейності й безпринципності, є чимось іншим, що не називається політикою* [День, 01.04.2003]. Вислів містить не тільки концептуальний складник (що таке концепт ПОЛІТИКА), а й метамовний (коли слід уживати слово *політика* або принаймні з якими застереженнями його слід вимовляти).

Метою доповіді є простеження того, у яких випадках і з якими словами вживається маркер *справжній*. *Справжній* – це якраз один із тих маркерів, про які казав Р. Якобсон: «Ми застосовуємо метамову, не усвідомлюючи метамовного характеру наших операцій». А. Вежбицька виявляє ознаки метатексту в твердженнях на зразок польського *On jest dosyć chudy*. Авторка вбачає в таких випадках те, що «мовець указує на дистанцію щодо окремих елементів (слів) у реченні», і схильна інтерпретувати їх так: *Знай, що можна сказати, що він худий; Не думай, що треба сказати сильніше («дуже худий»)*. Метамовний характер слова *справжній* або подібних до нього є ще

очевиднішим, і ці засоби також слугують мовцєві для дистанціювання щодо окремих слів, відстороненої оцінки їх як номінативних засобів.

I. Маркер *справжній* у мові публіцистики супроводжує концептуально значущі слова, тобто імена концептів, які творять основу української мовної картини світу, вужче – публіцистичної картини світу та медіадискурсу: *Справжній спорт сповнює серця пристрасті* [День]; *Він говорить правду в очі, часом жорстоко. Як справжній чоловік, міцний, гордий і честолюбний* [День, 13.11.1998]. Призначення маркера *справжній* у подібних випадках – це розмежування концептуальної семантики і семантики лексичної. Слова *чоловік*, *спорт* і подібні є не просто певними лексемами з загальноживаного словника, а іменами концептів. Уживаючи маркер *справжній* при слові *громадянин*, *чоловік* або *спорт*, мовець дає комунікативний сигнал реципієнтові: слово треба сприймати не в суто семантичному, а в концептуальному вимірі, треба вийти за межі словникового визначення і актуалізувати концептуальний зміст.

II. Поширеним є вживання маркера *справжній* як означення до іменників, які безпосередньо називають емоції або в значенні яких є вагомий емоційний компонент. Українська режисерка Марина Врода після отримання «Золотої пальмової гілки» на Каннському кінофестивалі каже: *Я маю надію, що моя перемога відгукнеться активізацією, яка має початися з творчих кіл, студентів, молодих людей. Це була б для мене справжня радість* [День, 24.05.2011]. Інші приклади: *Футбол люблю з дитинства, і, коли дориваюся до Європи, прикипаю до телевізора, дивлюся матчі навіть уночі. Ці колосальні шоу для мене – справжня радість* [День, 25.03.2010]; *Я закінчив сценарій про людину, яка ні з ким і, що справжній жах, навіть не з собою* [День, 30.12.2009]. Уживання слова *справжній* у таких випадках зумовлене, треба думати, градацією емоцій. Емоції в житті людини виявляються з різною силою, проте мають один вербальний знак для цілого градаційного ряду. Цілком логічно, що мовці використовують додаткові засоби градації, серед них і слово *справжній*, яке вказує на виділення емоції з ряду інших випадків, які теж могли б бути позначені тим самим словом.

III. Слово *справжній* легітимізує, акцентує оцінку, закладену в мовних засобах: *Невже відкриття чергового ресторану чи супермаркету вартує того, щоб залишати місто без кінотеатру, в якому можна побачити справжні світові шедеври, кінематограф найвищого класу?* [День, 16.03.2004]. Очевидно, що оцінка словом *шедевр* може мати різноманітні підстави і стосуватися різних творів в індивідуальних

картинах світу, і мовець прагне не просто дати суб'єктивну оцінку, але передусім об'єктивізувати її, щоб переконати в суспільній значущості кінотеатру.

Оцінну функцію маркера *справжній* ілюструють такі словосполучення, як *справжній успіх, справжня перемога, справжній тріумф, справжній провал*. Наприклад: *Це був справжній тріумф, тоді газети писали, що «Саломе» тріумфувала в «Ла Скала» завдяки чарам Крушельницької та магії Тосканіні [День]; Ліга чемпіонів 2015/2016 – справжній провал «Шахтаря» з футбольної точки зору [www.dero.ua, 8.12.2015]*.

Таким чином, слово *справжній* виконує важливу роль метамовного й концептуального маркера. Воно супроводжує концептуально значущі стилістично нейтральні лексеми, а також емоційні, оцінні та образні засоби. У концептуальному аспекті воно апелює до лейкофівських ідеалізованих когнітивних моделей, у метамовному – засвідчує нешаблонність номінативної одиниці, усвідомленість її місця на градаційній шкалі, вписує її в мовну картину світу так, як це вважає за необхідне мовець.

ДУХОВНІ КОНСТАНТИ ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ БАРКИ

Письменник Василь Барка належав до кола тих, хто способом життя та його прямуванням⁶ істотно вирізнявся серед сучасників і привідкривав для них інші горизонти. Адже, як характеризує його М.Найдан, окрім творчості, Барка був містиком і людиною від Бога⁷. У свою чергу А. Петько-Стех уточнює: "...поет, прозаїк, есеїст, літературний критик, літературознавець, перекладач, релігійний мислитель, літописець відродження християнської України"⁸ та автор кількох десятків художніх полотен.

Отож для цілісного уявлення про креативну поставу В.Барки в такому болючому й непростому для України й світу ХХ столітті вважаємо за потрібне звернутися до витоків і обставин його вимушено мандрівного життя. Адже за Ф.Шлеєрмахером – автором ідеї герменевтичного кола як принципу циклічного розуміння – для знаття цілого потрібно зрозуміти його окремі частини, а для розуміння окремих частин слід мати уявлення про ціле.

Отож письменник Василь Барка (справжнє прізвище Очерет) походив з козацького роду, що проживав на Полтавщині. Однак судилося йому піти у вічність і спочити на цвинтарі селища Глен Спей у штаті Нью-Йорк. Що ж власне призвело письменника до такої далекої мандрівки, що тривала майже 95 років земного життя? З такого приводу в Біблії не раз говориться про людину як порошинку історії, над якою владарює руйницький вітер. І лише опертя н непідвладні девальвації цінності закорінює в істині.

Так склалося, що до В.Барки два визначальні скарби його життя – Бог і Україна постукали ще в дитинстві. Бо як би там пізніше не говорив сам письменник про сумнівні роки свого навчання в так званій бурсі⁹, не віриться, що для юної чистої душі вони були цілком марними. Принаймні середульший його брат, що також закінчив ту ж семінарію, як пізніше й сам Барка, обрав у зрілому віці духовну дорогу, прийнявши в ту страшну антиклерикальну радянську епоху сан священника. Як пише сам письменник у

⁵ кандидат філологічних наук, провідний науковий співробітник Національного музею літератури України, м. Київ (Україна)

⁶ Сверстюк Є. Поет, філософ, самітник // Слово і час. – 1993. - № 7 – С.5.

⁷ Найдан М. Відійшов і залишається у вічності Василь Барка // Сучасність, 2005. - №12. – С.153.

⁸ Петько-Стех А. Василь Барка: шлях // Березіль. – 2009. - № 1 – 2. – С.175.

⁹ Барка В. Автобіографія. – Українське слово. – К.: Рось, 1994. – Т.2. – С. 643.

автобіографії, “...то вже був час втрати віри: так сталося зо мною; але брат зберіг її”¹⁰. Власне схожого духовного досвіду зазнав і Павло Тичина – естетично чи не найближчий для В.Барки поет, над трагічною долею й творчими досягненнями якого він роздумував усе життя. Так, скажімо, Марина Кульчицька висловлює гіпотезу, що образ радянського поета з симптоматичним прізвищем Туркот-Семидзвонник у романі В.Барки “Рай” постав як осмислення сумного феномена його [Тичини – П.Д.] генія¹¹. Бо ж урешті Тичині не стало снаги відкинути гніт, фальш, марноту та безум тоталітарного соціуму. Хоча поезія його раннього періоду потужно насичена євангельськими мотивами. Про це, зокрема, йдеться в дисертаційному дослідженні Василя Мартинюка “Християнство в структурі поетичного мислення Павла Тичини (ранній період творчості)”, 2010 р.

Що ж до України, то складається враження, що відчуття національного було для Барки таким же природнім, як дихання. Втім волею обставин, що завжди приходять неспроста, небавом його національний вибір став виразно усвідомленим. Бо куди б надалі не закидала письменника доля, завжди не лише послідовно обирав українське оточення, а й сповідував та розбудовував національні культурні й духовні цінності.

Після педагогічного технікуму працював учителем математики на Донеччині в селищі Сьома Рота. Його симптоматична назва, очевидно, походить ще від Катерининих військових поселень, що мали закріпити ті землі, викоринити з них український вільний дух та зрусифікувати козацький край. Барка застав уже сумні наслідки цього імперського засилля, яке, крім того, у 20-і роки ХХ століття було багатократно помножене більшовицькою політикою примусового розмивання національних меж та карною злочинністю нової влади. Не дивно, що в молодого вчителя дійшло до конфлікту з місцевими партійними керівниками, від якого мусив рятуватися втечею на Північний Кавказ, в омріяні Кубанські землі, де жили українці. Там, навчаючись на філологічному факультеті Краснодарського педагогічного інституту, пише вірші, надсилає їх до Харкова улюбленому Тичині, який публікує їх у журналі “Червоний шлях”. Так само в Харкові виходить його перша поетична збірка “Шляхи” (1930), що її офіційна критика рішуче засудила “...за відірваність від

---

¹⁰ Там само. – С 644.

¹¹ Кульчицька М. Семантика сну в романах В.Барки // Літературознавчі зошити. – 2001. – Вип.1 – С. 150 – 160.

соціалістичної дійсності”¹² з відповідними оргвисновками та небезпечними для автора перспективами. Намагався писати так звану виробничу поезію (зб. “Цехи”, Харків: ЛіМ, 1932), однак кривити душею не міг, а тому свідомо обрав “добровільну поетичну німоту”¹³. Після захисту в Москві дисертації про співвіднесення реального й фантастичного в “Божественній комедії” Данте викладав у тому ж таки Краснодарському педагогічному інституті. З початком війни був узятий до так званого народного ополчення. Тоді, тяжко поранений на полі бою, буквально за пів кроку до смерті В.Барка удостоївся видіння духовної реальності Христа (ось коли настала пора для відлуння роздумів і знань, набутих у семінарії) й спізнав щось на зразок просвітлення¹⁴. Це чудо не тільки врятувало його фізично, а й змінило все життя: з матеріаліста став глибоко віруючою людиною, а згодом – білим ченцем. Втім, як пише Микола Горбаль, який зустрічався з письменником в останні його роки, містичні знаки проявлялися щодо В.Барки й раніше. Ще в дитинстві, упавши з кручі, побував у клінічній смерті, “від якої на все життя залишилося відчуття дивної святковості, великої духовної радості й небаченої досі краси”¹⁵. А ще письменник любив згадувати, як уже в Берліні під час одного з бомбардувань хтось серед ночі в кімнаті, де крім нього не було нікого, кілька разів поспіль трусонув його ліжко. Про всяк випадок В.Барка вирішив спуститися в підвал будинку. А за мить на тому місці, де стояло ліжко, пробивши дах, розірвалася бомба¹⁶. То ж не дивно, що письменник вірив у Боже ведення й корився йому. До того ж він почувався, особливо в зрілі роки, послідовником Г. Сковороди й, перефразовуючи його, часто говорив: “Світ мене впіймав, але не вдержав”¹⁷.

Але повернемося до життя Барки періоду війни. Оскільки через поранення опинився на території, окупованій німцями, то згодом був вивезений у Германію на примусові роботи. Власне там, працюючи як остербайтер, за сприяння Б.Кравціва отримав посаду коректора у видавництві “Голос” та відновив свою поетичну творчість. Саме вона й привела В.Барку з таборів Ді-Пі до МУРу (Мистецького українського

---

¹² Енциклопедія історії України. – К.: Наукова думка, 2003. – Т.1 – С.191.

¹³ Барка В. Автобіографія. – Українське слово. – К.: Рось, 1994. – С. 646.

¹⁴ Пушко В. Страдницька доля Василя Барки // Слово і час. – 2000. - № 9. – С.66.

¹⁵ Горбаль М. Презентація життя – К., 2006. – С.44.

¹⁶ Горбаль М. Презентація життя – К., 2006. – 399 с.

¹⁷ Слабошпицький М. Із життєпису білого ченця // Київ. – 2005. - № 4 – С.157.

руху), що постав як об'єднання українських письменників еміграції після, до якого належали в тому числі й такі вже імениті автори, як У.Самчук, В.Петров, Ю.Шевельов, Т.Осьмачка, О.Бургард, Г.Костюк, І.Багрянний та інші. У їхньому колі перебував і В.Барка, вирізняючись, утім, серед оригінальних мурівців своїм неординарним внутрішнім світом та зовнішніми його проявами. Так Юрій Корибут (псевдо Ігоря Костецького – теж члена МУРу) пише: “Розхристаний і розпатланий, у допотопному легенькому плащі, на гудзику якого висіла на шворочці Біблія в перекладі Куліша і Пулюя, він [Барка – П.Д.] ходив парком або лягав долічерева на грубезний, повалений бомбою стовбур і розповідав – розповідав про пожежі в Берліні і про поезію раннього Тичини, про Данте і про добрі начала в людині, про будову космосу і про конституцію майбутньої Української Держави”¹⁸. Однак такий собі, здавалося, дивак і мрійник, В.Барка між тим концентрувався на сутнісному – Божому промислі для себе, України та врешті й світу та поезії, яка, певне, стала найспорідненішим ретранслятором його духу:

Моляться соняшники.

Грім на хмарі Біблію читає...

тополя пошепки: страшний який

твій плач Ісаїє!¹⁹

Годі говорити, як багато в ідіостилі В.Барки відлуння Тичинівського світовідчуття, образів, форм. Але між тим – це сам Барка у власній неповторності й несхожості. Той Барка, якому завжди бракувало узвичаєної лексики, поетичних форм та стилістики для відтворення глибинних смислів і одкровень, доступних тільки для його ока й душі. Тому В. Барка творить усе власне – неординарне й несподіване. Не даремно Богдан Рубчак називав його “свідомим естетом”²⁰, а О. Кабкова пізніше говоритиме про інтелектуальність і неканонічну поетичність В.Барки²¹. Бо ж у творчості, як справедливо пише Т.Салига, цей автор шукав таїну слова й таїну світу²². Втім у свою чергу Соломія Павличко, небезпідставно резюмувала радше зовнішній

¹⁸ Корибут Ю. Свій білий світ // Кур'єр Кривбасу – 2007. – № 210 – 211. – С 246.

¹⁹ Українське слово. – К.: Рось, 1994. – Т. 2. – С. 681.

²⁰ Головань Т. До питання про естетичну концепцію Василя Барки // Слово і час. – 2002. - №8. – С. 87.

²¹ Кабкова О. Барчине віддзеркалення Шекспірового Короля Ліра // Слово і час. – 2010. - №5. – С.56.

²² Салига Т. У космічній гармонії // Дзвін. – 1990. – С.136.

модернізм В.Барки, тоді як сам письменник закорінений у національні традиційні цінності, які переосмислює в контексті катастрофічного ХХ століття з перспективою їх виходу на духовні виміри буття²³.

Прикметно, що час перебування в таборах ДІ-ПІ, крім творчості (віршів, есеїв, роботи над романом “Рай”), вслухання у власний і Божий світ, страху підпасти під примусову радянську репатріацію, жорстких дискусій про шляхи розвитку української літератури, дружнього спілкування, спогадів і дуже невлаштованого побуту був ще позначений спробою Барки втекти до омріяного Парижа та примусовим поверненням після перебування у французькій в’язниці за нелегальний перехід кордону. Певно, то таки була травма. Бо від пізнішого офіційного дозволу перебратися до столиці Франції відмовляється й вирішує з невлаштованої повоєнної Європи мандрувати за океан, у невідомість Америки. Загалом з моделі перебігу життя письменника складається враження, що за внутрішнім покликом В.Барка, так би мовити, – людина втечі. Інша річ, чим обумовлені його втікання й куди спрямовані його дороги. Схоже, що письменник почувався людиною не зовсім від світу цього і справжньою батьківщиною мав усе таки духовне небо, як утім, і Україну.

Зрозуміло, що там, у США, так само чекала побутова скрута – аж до голодування, виснажлива й для без того кволого здоров’я фізична праця (опалював парові печі, возив ручними візками вугілля, був санітаром у шпиталі католицького монастиря), сум за родиною й Україною. Однак не це визначало сенс його життя. Адже саме в Америці були написані й опубліковані найбільші й найважливіші його тексти: поетичні – “Псалом голубиноного поля” (1958), “Океан” (1959), “Лірник” (1968), 4-томна поема “Свідок для сонця Шестикрилих” (1981); романи “Рай” (1958), “Жовтий князь” (1963), “Душі едемітів” та “Спокутник і ключі землі”; збірки літературно-критичних есе: “Жайворонкові джерела” (1956), “Уваги про поезію старовинну й сучасну” (1958), “Хліборобський Орфей або Кларнетизм” (1961), “Правда Кобзаря” (1961), “Творчість” (1968), “Земля садівничих” (1977), кілька п’єс та переклади з Данте, Шекспіра, Гоголя.

Втім наведений перелік його текстів не вичерпує усього написаного. Дослідники творчості В.Барки вважають, що до надрукованих 20 томів творів письменника за умови публікації невиданого додалося б ще стільки ж книг. При тому практично всі його тексти не лише естетично нетривіальні, вони духовидні. Очевидно,

---

²³ Павличко С. Теорія літератури. – К.: Основи, 2002. – С. 367.

це обумовлено тим, що сам В.Барка вважав поезію, як власне й творчість загалом, чимось на зразок релігійного служіння. Як пише О.Тарнавський, “Для Барки бути поетом – це самозречення, цілковитий послух отому покликанню, що властиве святцям і угодникам, це поклик Божий”²⁴. А В.Моренець справедливо підкреслює, що на етапі зрілої творчості йому було властиве “...оригінальне використання засобів фольклорної поетики в поєднанні з принципами барокової символіки, цілісність художніх композицій, перейнятих просвітленою християнською містикою й натхненним оприсутненням Бога в колі дарованого людині світу...правдою для Барки є радісна євангельська вість, адресована кожній людині, обтяженій марнотою буднів і тягарем власної дочасності”²⁵.

Очевидно, останній період творчості В.Барки виявився найпліднішим Ще в часи МУРу той-таки І.Костецький називав В.Барку одним із найвидатніших поетів української еміграції²⁶. В Америці ж його творча праця – поетична, прозова, драматична, перекладацька, врешті сам спосіб стоїчного буття й духовна постава в суєтному світі багатократно помножили цю оцінку. Врешті саме кандидатуру В.Барки українська діаспора висувала на здобуття Нобелівської премії. Однак у самій Україні до цієї ідеї зі зрозумілих причин поставилися, м’яко кажучи, вельми стримано. Як наслідок, В.Барка не отримав підтримки країни, чию літературу він представляв, і, зрозуміло, й самої премії. А між тим, як зі знанням справи стверджує М.Слабошпицький, що досліджує й популяризує творчість лауреатів Нобелівської премії, “...саме з Баркою ми мали шанс на українського Нобеля”²⁷.

Напевно, саме в Америці, можливо й тоді, коли письменник протягом останніх 32 років проживав у маленькій кімнатці (6 кв.м) селища Глен Спей, і в якій, між тим, містився увесь його великий світ, крім слова як художнього засобу він час від часу користувався знаряддями праці художника. Не думаємо, що це була якась велика випадковість. Адже до живопису був чулий із ранніх літ. Так, у “Автобіографії” письменник оповідає про своє перше мистецьке враження, коли мандрівний дяк-живописець на замовлення батька намалював на великому аркуші покрівельного заліза

---

²⁴ Тарнавський О. Поет, одержимий поезією // Тарнавський О. Відоме й позавідоме. – К., 1999. – С. 371.

²⁵ Енциклопедія сучасної України. – К.: Наукова думка, 2003. – Т.2. – С 260.

²⁶ Костецький І. Про поета Василя Барку // Кур’єр Кривбасу – 2007. – № 210 – 211. – С. 266.

²⁷ Слабошпицький М. Із життєпису білого ченця // Київ. – 2005. - № 4 – С.154.

– ікону “Моління про чашу”: Христос біля скелі, серед смутних дерев Гетсиманського саду. Той образ займав усе покуття хати. І певно, те дитяче переживання було зовсім небуденним, якщо через багато десятиріч, підсумовуючи життєвий досвід, цей спогад виринув через товщу пережитого. До нього долучилася також згадка про потрясіння від першого знайомства з Біблією з малюнками Доре та з “Кобзарем” Т.Шевченка в художньому оформленні В.Сластіона, як і усвідомлення, що ілюстрації справили на нього не менший вплив, ніж самі тексти. Так само показовою була його праця в художньому музеї на Кубані, що ледь не закінчилася для В.Барки катастрофою, коли він поповнив експозицію естетично вартісними полотнами відомих європейських художників на релігійну тематику. Гадаємо, що перебування на території повоєнної Європи, а з переїздом Америки тільки додало до відчуття спорідненості з мистецтвом та до досвіду його переживання.

Певно, помножувала це художнє резонування й духовна постава письменника, який сприймав світ як досконале Господнє творіння й у всьому бачив руку Творця. Для нього Бог був скрізь, усюди й в усьому. Саме для того, щоб краще через видиме й минуше бачити сліди й прояви Невидимого й Непроминального, він і поселився подалі від гамору – в тихому й мальовничому Глен Спеї, який недаремно називали українськими Карпатами. До того ж В.Барка, як пише згадуваний М.Найдан, ніби “...знав мову дерев і гірських потічків”²⁸, а Ю. Шевельов, жартуючи, говорив, що він вирішив жити в Нью-Йорку, бо любить розмовляти з людьми, а його приятель Барка воліє розмовляти з деревами²⁹. “Його очі, – зауважує Р.Мовчан, – справді були як у святого, вони не відбивали страждання чи образи, яких зазнав за довгий вік чимало, а випромінювали цілюще світло, що може нести лише людина загартована, звільнена від життєвого намулу й метушні, людина великої духовної потужності, чистоти”³⁰.

Думалося, що саме тут, у мальовничому й ніби ближчому до неба Глен Спеї В.Барка й надумав узятися до крейдяних паличок та фарб. Однак, його малярство радше почалося принагідно, коли перебував у домі приятеля – відомого художника Л.Кузьми в Кетскільських горах. “З його родиною, – пише наш автор, – ми літом жили на верхів’ях гір, в лісі, кладучи на ніч камені під голови. Він там малював свої магічно-реалістичні краєвиди... Я теж пробував малювати, але більше працював над II

---

²⁸Найдан М. Відійшов і залишається у вічності Василь Барка // Сучасність, 2005. - №12. – С. 154.

²⁹ Там само. – С. 154.

³⁰ Мовчан Р. Самітник в океані життя? // Кур’єр Кривбасу.– 2009. – № 234 – 235. – С. 294.

частиною “Океану”³¹. Відповідно, малярство В.Барки – це щось на зразок, звісно ж не зовсім випадкової, спроби відтворити себе і світ фарбами. Бо ж для нього насамперед була “важлива – єдина реальність – власна душа ...і вічна велична природа, що існує в позачасовій і позапросторовій екзистенції”³².

Годі говорити, що його малярські спроби були несистематичними й недомінантними. Попри це, В.Барка спромігся створити щось на зразок певного художнього циклу (тематична й естетична спорідненість його робіт дає підстави про це говорити). До того ж прикметно, що як у поезії та прозі, йому і в малярстві вочевидь затісно в усталених засобах і формах. Натомість В.Барка воліє експериментувати й у живописі, змішуючи техніки скажімо, поєднуючи, пастельний малюнок з олією чи накладаючи лак.

Нам не довелося натрапити на інформацію про можливі уроки малярства для В.Барки, скажімо, як це було з Б.Лепким, О.Довженком чи В.Винниченком. Але й назвати його роботи суто аматорськими не випадає. У Барки добре розвинуте відчуття перспективи й гармонії. Колористика полотен письменника м’яка з переважанням зелено - блакитних барв і ніби розсіяного світла, що, зазвичай, служать тлом, з істотною інсталяцією сюжетотворчої охри – від жовто-помаранчевого до брунатно-кармінного кольору – включно зі стишеним рожевим та бузковим. До того ж, попри деяку колористично-настроєву приглушеність, яка досягається, як на наш погляд, не стільки м’якістю фарб, скільки нетривіальним і разом з тим органічним їх поєднанням – щось на зразок упорядкованості й вищої логіки барв при дисмісії світла у веселці, його полотнам притаманна потужна енергетика. Утім зводити відчуття струмуючої світлої енергії, властивої Барчиним малюнкам, лише до джерела колористики, на наш погляд, було б хибно. Полотнам письменника, як власне і його поезії, притаманне поєднання принаймні двох планів – того, що бачить око й того, що душа. Внаслідок цього складається враження, що Барчині пейзажі презентують цілком реальні краєвиди, що також містять у собі відчуття вічності. Уже згадуваний В.Моренець справедливо писав про цілісність художніх композицій у поезії В.Барки, перейнятих просвітленою християнською містиккою й натхненним оприсутненням Бога в колі дарованого людині світу. Годі дивуватися, що ті ж риси спостерігаємо і в його художніх роботах.

---

³¹ Барка В. Автобіографія. – Українське слово. – К.: Рось, 1994. – С. 652.

³² Мовчан Р. Самітник в океані життя? // Кур’єр Кривбасу. – 2009. – № 234 – 235. – С. 81.

Власне, в певному сенсі поезія В.Барки може сприйматися як вербальний еквівалент його полотен. Адже і в малярських роботах письменника зазвичай присутній кут зору не з однієї уявної точки, а ніби з кількох. Напевно, це і є ознакою того синперспективного бачення, ракурс якого перебуває, умовно кажучи, понад зображуванним. Радше, це погляд згори, а точніше – з високості духу. Наразі, мабуть, саме ця особливість стилю створює ефект “раптових розсяяних видів”³³, які І.Костецький спостеріг свого часу в поезії В.Барки і які присутні і в його живописі.

Нами вже згадувалося про модель життя В.Барки як своєрідну втечу. О.Тарнавський у дуже схожому ключі інтерпретує також його літературну творчість – як своєрідний ескапізм, коли поет тікає у світ одухотвореної поезії, що її найвищим зразком є Біблія³⁴. З достатніми підставами можна щось схоже стверджувати й про Барчине малярство – зображення земних краєвидів, побачених духовними очима як відсвіт Неба. Саме його, як батьківщини власної душі, письменник прагне сягнути своїм життям і своєю творчістю – поетичною, прозовою, малярською. Відповідно, його втеча чи пошук, а точніше – поступ завжди рухався по висхідній. Бо ж “він жив, як праведник, творячи гармонію, думаючи й пишучи про вічне”³⁵, шукаючи Бога й думаючи про Україну.

---

³³ Корибут Ю. Свій білий світ // Кур’єр Кривбасу – 2007. – № 210 – 211. – С 248.

³⁴ Тарнавський О. Поет, одержимий поезією // Тарнавський О. Відоме й позавідоме. – К., 1999. – С. 376.

³⁵ Кіндрась К. Світ ловив його, та не спіймав // Всесвіт. – 2003. - № 7 – 8. – С. 163.